

Kohtuasi C-6/24**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

4. jaanuar 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de Primera Instancia de La Coruña (La Coruña esimese astme kohus, Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

19. detsember 2023

Hageja:

Abanca Corporación Bancaria, S. A.

Kostja:

WE

Põhikohtuasja ese

Maksekäsmenetlus, milles krediidasutus nõuab rahalise kohustuse täitmist, mis tekkis tarbijaga sõlmitud eraisiku laenulepingu või asjaõigusliku tagatiseta laenulepingu alusel.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Ennetähtaegse ülesütleamise tingimuse, millele tugineb maksekäsmenetluses menetletav võla sissenõudmine, võimalik ebaõiglaseks tunnistamine vastavalt nõukogu 5. aprilli 1003. aasta direktiivile 93/13/EMÜ ebaõiglase tingimuste kohta tarbijalepingutes (ELT 1993, L 95, lk. 29). Euroopa Kohtu praktikas sõnastatud kriteeriumide ulatuse tõlgendamine, mille kohaselt tuleb sellist tüüpi tingimuste ebaõiglase laadi analüüsimisel võtta arvesse seda, kas riigisisese õiguses on ette nähtud piisavad ja tõhusad vahendid, mis võimaldavad tarbijal, kelle suhtes sellist tingimust kohaldatakse, leevendada laenu ennetähtaegse ülesütleamise mõju.

Eelotsuse küsimused

- 1 Kas nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ, ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes, artikli 3 lõike 1 ja artikliga 7 on kooskõlas ennetähtaegse ülesütlemise tingimus, milles nähakse ette võimalus ülesütlemine määratud aja jooksul ümber pöörata või ära hoida, või peab selline pädevus olema tunnustatud konkreetses riigisisises õigusnormis?
- 2 Kui vastus eelmisele küsimusele on jaatav, siis milline tähtaeg oleks mõistlik?

Viidatud liidu õigusnormid

Direktiiv 93/13, artikli 3 lõige 1, artikli 4 lõige 1 ja artikli 7 lõige 1.

Eelotsusetaotluse põhjenduses osutatud Euroopa Kohtu otsused.

Viidatud riigisisised õigusnormid

A. Tarbijate ja kasutajate kaitse üldseadus (Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios)

Kuninga 16. novembri 2007. aasta seadusandliku dekreediga 1/2007, millega kiidetakse heaks tarbijate ja kasutajate kaitse üldseaduse ja teiste täiendavate seaduste konsolideeritud versioon (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) (BOE nr 287, 30.11.2007, lk 49181), võeti vastu 19. juuli 1984. aasta tarbijate ja kasutajate kaitse üldseaduse 26/1984 (Ley 26/1984 General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios) konsolideeritud versioon.

Kuninga seadusandliku dekreediga 1/2007 heaks kiidetud konsolideeritud versiooni artikli 82 kohaselt:

„1. Ebaõiglasteks tingimusteks loetakse kõik lepingutingimused, mille üle ei ole eraldi läbi räägitud, ja kõik tavad, millega ei ole sõnaselgelt nõustunud, mis on vastuolus heausksuse tingimusega ja põhjustavad lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat ja kasutajat.

[...]

3. Lepingutingimuse ebaõiglase laadi hindamisel võetakse arvesse lepingu esemeks oleva kauba või teenuse laadi, lepingu sõlmimisel esinenud kõiki asjaolusid ning kõiki teisi kõnealuse või muu lepingu tingimusi, millest see sõltub.

4. Eelmistes lõigetes sätestatust olenemata on igal juhul ebaõiglased sellised lepingutingimused, mis vastavalt artiklitele 85–90, mõlemad kaasa arvatud:

- a) seovad lepingu ettevõtja tahtega,
- b) piiravad tarbija ja kasutaja õigusi;
- c) tingivad lepingus vastastikkuse puudumise,
- d) nõuavad tarbijalt ja kasutajalt ebaproportsionaalseid tagatisi või panevad talle alusetult tõendamiskoormise,
- e) osutuvad ebaproportsionaalseteks seoses lepingu jõustumise või täitmisega, või
- f) on vastuolus konkurentsieeskirjade ja kohaldatava õigusega.“

B. Tsiviilkohtumenetluse seadus (Ley de Enjuiciamiento Civil, LEC)

Maksenõude menetluse osas nähakse 7. jaanuari 2000. aasta tsiviilkohtumenetluse seaduse 1/2000 (Ley de Enjuiciamiento Civil, LEC) artikli 815 lõikes 4 ette järgmist:

„Kui võlanõue põhineb ettevõtja või müüja või teenuste osutaja ja tarbija või kasutaja vahel sõlmitud lepingul, annab kohtusekretär enne maksekäsu andmist sellest kohtule aru, et viimane hindaks, kas mõni lepingutingimustest, mis on nõude aluseks või määrab nõutava summa suuruse, võib olla ebaõiglane.

Kohus analüüsib omal algatusel, kas mõnda lepingutingimustest, mis on nõude aluseks või määrab nõutava summa suuruse, võib kvalifitseerida ebaõiglaseks. Kui kohtu hinnangul võib mõne lepingutingimustest niisuguseks kvalifitseerida, kuulab ta pooled viie päeva jooksul ära. Pärast nende ärakuulamist teeb ta viie järgneva päeva jooksul kohtumäärusega otsuse [...].“

Hüpoteegi või pandiga koormatud asjade täitemenetluse erisusi käsitleva peatüki **artikli 693 lõike 3** kohaselt on otsuse, mis käsitleb osamaksetena tasutava laenu ennetähtaegset ülesütlemist, tagasipööramine võimalik, aga seda ainult hüpoteegi või pandiga koormatud asjade täitemenetluses ja juhul, kui nimetatud asi on võlgniku kodu. Samas artiklis on, viidates 15. märtsi 2019. aasta seaduse 5/2019, kinnisvaralepingute kohta (Ley 5/2019 reguladora de los contratos de crédito inmobiliario), artiklile 24, sätestatud viis, kuidas määrata kindlaks, millisest tasumata summast alates on ennetähtaegne ülesütlemine võimalik. Alammäärade õiguslik reguleerimine käsitleb ainult hüpoteeklaene ning seda ei kohaldata eraisiku ja asjaõigusliku tagatiseta laenulepingute puhul.

C. Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) otsused, millele osutatakse eelotsusetaotluse põhjenduses

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 3 Põhikohtuasja pooled, krediidasutus ja tarbija, sõlmisid 5. juulil 2022 laenulepingu summas 10 600 eurot, mis tuli tasuda 60 igakuise 231,53-eurose osamaksena, mis sisaldasid põhiosa ja laenuintressi, ning laenu lõpptähtpäev oli 1. august 2027.
- 4 Leping sisaldas üldtingimust 13, milles on sätestatud:
- „RESOLUTSIOON: Käesoleva lepinguga võetud tingimuste mittetäitmine annab ÜKSUSELE õiguse öelda laen ennetähtaegselt üles ja nõuda, et talle tagastataks viivitamata tasumata laenujääk – nii see, mille tasumistähtpäev on juba saabunud, kui ka see, mille tasumistähtpäev on tulevikus – ning kõik muud talle võlgnetaavad summad, seda järgmistel juhtudel: 1. Makseviivituse korral, kui korraga on täidetud järgmised tingimused: a) LAENUVÕTJA on laenu põhiosa või intressid osaliselt võlgu; b) tasumata osamaksed, mille tasumistähtpäev on saabunud, moodustavad vähemalt: i) 3% antud laenu põhisummast, kui maksmisega hilinetakse laenu kestuse esimeses pooles, ii) 7% antud laenu põhisummast, kui maksmisega hilinetakse laenu kestuse teises pooles; c) laenuandja on nõudnud LAENUVÕTJALT tasumist, andes talle nõude tasumiseks vähemalt 1 kuu pikkuse tähtaja ja hoiatades, et tasumata jätmise korral nõuab ta kogu laenu tagastamist [...]“
- 5 Krediidasutus ütles nimetatud tingimuse põhjal 1. septembril 2023 laenu ennetähtaegset üles ja nõudis 13. oktoobril 2023 eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud maksekäsu avaldusega järgmisi summasid: a) põhiosa, mille tasumistähtpäev ei ole saabunud: 8776,33 eurot; b) tasumata põhiosa: 1148,20 eurot ja c) tasumata lepingujärgne intress: 702,85 eurot.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 6 Krediidasutus märgib, et laenuvõtjale maksenõude täitmiseks antud ühekuune tähtaeg on eeltingimus, et otsustada ennetähtaegne ülesütlemine, mitte õigus, mis tekib pärast ennetähtaegset ülesütlemist.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

- 7 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab riikliku ja liidu kohtupraktika (Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 9. juuni 2020. aasta otsus kohtuasjas 273/2020, 4. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas 506/2008, 15. novembri 2021. aasta otsus kohtuasjas 788/2021 ja 28. veebruari 2023. aasta otsus kohtuasjas 331/2023 ning Euroopa Kohtu 14. märtsi 2013. aasta otsus Aziz, C-415/11, ja 26. jaanuari

2017. aasta otsus Banco Primus) ning Hispaania õiguse põhjal, et ennetähtaegse ülesütleamise tingimused ei ole iseenesest tühised, aga võivad osutada olenevalt nende sõnastusest ebaõiglaseks. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kohtupraktikas sõnastatud kriteeriumid tuvastamaks, kas sellised tingimused on ebaõiglased, on samad nii hüpoteeklaenude kui ka eraisiku laenude puhul (nagu käesoleva asja ese).

- 8 Täpsemalt on Euroopa Kohtu 14. märtsi 2013. aasta otsuse Aziz (C-415/11), milles käsitletakse hüpoteeklaenu, punktis 73 sätestatud:

„Eelkõige peab kõigepealt pikaajalistes lepingutes sisalduva ennetähtaegse ülesütleamise tingimuse osas võlgniku rikkumise korral konkreetsel piiratud ajavahemikul eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, [...], [i)] kas kaupleja võimalus nõuda kogu laenu tagasimaksmist sõltub tarbija poolt mingi sellise kohustuse täitmata jätmisest, mis on **oluline lepinguline kohustus**; [ii)] kas selline võimalus on ette nähtud juhtudel, mil täitmata jätmine **on piisavalt tõsine** võrreldes laenulepingu kestuse ja summaga; [iii)] kas selline võimalus **on tuletatav kohaldamisele kuuluvatest eeskirjadest** ja [iv)] kas **siseriiklikus õiguses on ette nähtud piisavad ja tõhusad vahendid**, mis võimaldavad tarbijal, kelle suhtes sellist tingimust kohaldatakse, leevendada laenu sellise tagasinõudmise mõju.“

- 9 Nimetatud kriteeriume kinnitati Euroopa Kohtu 26. jaanuari 2017. aasta otsuses Banco Primus (C-421/14), mille punktis 67 lisati, et müüja või teenuse osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimuse võimaliku ebaõiglase laadi „[h]indamine tuleb läbi viia riigisisestest õigusnormidest lähtudes, mida pooltevahelise kokkuleppe puudumise korral kohaldatakse“.
- 10 Euroopa Kohtu 8. detsembri 2022. aasta otsuse Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest (C-600/21) punktis 35 on omakorda selgitatud, et eespool osutatud kriteeriume, mille alusel hinnata, kas lepingutingimus on ebaõiglane, „ei saa pidada kumulatiivseteks ega alternatiivseteks, vaid neid tuleb käsitada osana kõigest asjaoludest, mis on seotud lepingu sõlmimisega ja mida riigisisene kohus peab analüüsima“.
- 11 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et põhikohtuasja esemeks olev ennetähtaegse ülesütleamise tingimus on koosõlas järgmiste nõuetega: i) olulise kohustuse täitmata jätmine, sest laenatu tagasimaksmine on laenulepingu seisukohast oluline kohustus, ning ii) täitmata jätmine on piisavalt tõsine, sest tähtaegselt tasumata summa ületab teatava künnise [mis on sätestatud seaduse 5/2019 artikli 24 lõike 1 punkti b alapunktis ii].
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on seevastu kahtlusi seoses ühe teise kohtupraktikas sõnastatud kriteeriumiga, mis on Euroopa Kohtu nõue, et oleks olemas mehhanismid, mis võimaldavad tarbijal ennetähtaegset ülesütleamist vältida. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab seega, et lisaks eespool osutatud nõuetele i) ja ii) on vaja, et täidetud oleks nõue iv) – et riigisisene õigus näeb ette

piisavad ja tõhusad vahendid, mis võimaldavad tarbijal, kelle suhtes sellist tingimust kohaldatakse, leevendada laenu ennetähtaegse tagasinõudmise mõju või Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 23. detsembri 2015. aasta otsuse kohtuasjas 705/2015 ja 18. veebruari 2016. aasta otsuse kohtuasjas 79/2016 kohaselt, et tarbijal võimaldatakse vältida selle kohaldamist hoolsa parandustegevuse abil.

- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sellega seoses, et Hispaania menetlusõiguses (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 693 lõige 3) on ennetähtaegse ülesütlemise überpööramine lubatud ainult väga piiratud juhtudel (ainult hüpoteegi või pandiga koormatud asjade täitemenetluses ja juhul, kui nimetatud asi on laenuvõtja kodu). Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab seega, et ülejäänud juhtudel – nagu käesolevas asjas, kus laenuleping pole hüpoteegiga tagatud ja summat nõutakse sisse maksekäsu avaldusega – ei pea olema täidetud Euroopa Kohtu nõue selliste meetmete olemasolu kohta, mis võimaldavad tarbijal laenu ennetähtaegse tagasinõudmise ära hoida või seda takistada.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on küsimus, kas selleks, et täita sellise „leevenduse“ olemasolu nõue ja vältida tingimuse ebaõiglast laadi, on vaja, et tagasipööramise võimalust käsitletak **õigusnormis** (viidatud Euroopa Kohtu otsustes viidatakse „**riigisisesele õigusele**“, mis võib direktiivi 93/13 artikli 7 lõike 1 kohaselt tingida vajaduse, et sellise leevenduse kehtestaks liikmesriigid) või piisab sellest, et nimetatud leevendus on ette nähtud **lepingus endas**. Teisisõnu, kas see, kui ennetähtaegse ülesütlemise tingimus võimaldab tarbijal juba väljendatud ennetähtaegset ülesütlemist ära hoida või vältida selle juhtumist tingimusel, et ta tasub võlgnetava summa määratud tähtaja jooksul, oleks kohtupraktikast tuleneva nõude täitmiseks piisav? Kui vastus on jaatav, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus suuniseid selle kohta, milline tasumise tähtaeg oleks mõistlik.